

Finanssiala ry

VN/23913/2023

Valmiuslain uudistaminen

Finanssiala pitää tärkeänä, että sääntelyä ajanmukaistetaan

Yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset valmiuslain säätämisen jälkeen

Sääntelyn ja sen mahdollistamien toimenpiteiden riittävyyttä tai niiden toimivuutta poikkeusoloissa on arvioitava eri tavoin kuin nykyisen valmiuslain säätämisen aikaan. EU:n jäsenmaiden ja niissä toimivien yritysten keskinäisriippuvuus sekä yritysten toimintojen ulkoistaminen, pääoman ja työvoiman liikkuvuus, toimintojen siirtyminen osittain tai kokonaan ulkomaiseen määräysvaltaan, ja merkittävien rahoitusmarkkinoilla toimivien palveluntarjoajien kotipaikan siirtyminen pois Suomesta, asettavat uudenlaisia reunaehtoja ja sille, minkälaisilla toimivaltuuksilla voidaan olettaa saavutettavan tällä lailla tavoiteltuja vaikutuksia.

Myös digitalisaatiokehitys vaikuttaa siihen, minkälaisia uhkakuvia silmälläpitäen lainsäädäntöä tulee muuttaa.

FA puoltaa periaatetta, että poikkeusolojen ja niissä toimimisen valtuuksien lähestytään vaikutusten, eikä poikkeusolojen syiden tai aiheuttajan kautta.

Tämän valossa, esimerkiksi poikkeusolojen toteamiskynnyksen ylittymisarvioinnissa 3 §:n 6 -kohdan mukaista "laajamittaisuutta" tulee arvioida myös siitä näkökulmasta, kuinka laajaan joukkoon kansalaisia vaikutukset kohdistuvat – eikä yksinomaan sitä, kuinka laajan joukkoon palveluiden tarjoajia se vaikuttaa. Finanssitoimialan joidenkin toimintojen vahva keskittyneisyys on omiaan luomaan riskejä sille, että yhdenkin toimijan palveluiden estyessä, sen vaikutukset voivat kohdistua merkittävään osaan suomalaisia.

Sääntelyn oltava johdonmukaista, tasapuolista ja toteuttamiskelpoista

Valmistelussa tulee varmistaa säädösmuutosten johdonmukaisuus lähialojen sääntelyyn nähden. Varautumiseen liittyvät lainsäädännön velvoitteet ja toisaalta poikkeusolon aikana tehtävät toimet ovat tiiviisti kytköksissä toisiinsa.

Esimerkiksi huoltovarmuustililainsäädännön käyttämisen edellytykset täytyy olla johdonmukaiset ja yhdensuuntaiset valmiuslain säännösten kanssa. Tulee välttää sellaisen oikeustilan luomista, jossa mahdollisesti samanaikaisesti sovellettaviksi tulevat säännökset olisivat keskenään ristiriitaisia velvoitteita tai kieltoja asettavia.

Lainsäädännön tulee olla realistisesti toteuttamiskelpoista, erilaisia toimijoita tasapuolisesti kohtelevaa ja riittävän kattavaa. Lainsäädännön tulee perustua todelliseen kuvaan siitä, mitä viranomaiset ja sääntelyn kohteena olevat toimijat pystyvät tekemään. Voimassaoleva sääntely tai sen tulkintaa ohjaavat perustelut eivät täysin tunnista toimialojen keskinäisiä riippuvuussuhteita. Esimerkiksi finanssialan toimijoille kohdennetut velvoitteet tai toimintojen priorisointivelvoitteet

voivat käydä tarkoituksettomiksi tai jäädä vaikutuksiltaan tehottomiksi, jos finanssialan palveluiden tuottamisen edellytyksenä olevien sähkö- tai tiedonsiirtoverkkojen toiminnassa on ongelmia.

Eräitä esimerkinomaisia huomioita valmiuslain 4 luvun toimivaltuuksien ajanmukaisuudesta

Poikkeukset varavaraisuudesta (21 §): Suomessa toimii merkittäviä finanssialan yrityksiä, joiden kotipaikka on muualla kuin Suomessa. Ne noudattavat kotimaansa lainsäädäntöä ja niiden vakavaraisuutta valvoo yrityksen kotimaan valvontaviranomainen. Myös kriisitilanteessa on tärkeä turvata Suomessa toimivien yritysten tasapuolinen kohtelu kotipaikasta riippumatta.

Arvopapereiden välittäminen ja selvitys (19 §) on täysin kansainvälistä toimintaa, jota on säännelty myös EU-tasoisesti.

Eräitä yksityiskohtaisia huomioita

Lupaprosessien läpinäkyvyys. Sikäli, kun laissa määritellään toimintoja Suomen Pankin luvalla alisteiseksi (15 ja 16 §:t) on kohtuullista edellyttää, että kuvaus lupaprosessista muutoksenhakuinen on läpinäkyvä.

Korvaussääntely. Voimassa olevan lain korvaussääntely on erityisesti reaalityöelämän yrityksen huomioon ottavaa (128 §). Sen sijaan 4 luvun mukaisista viranomaisvaltuuksien käytön korvaamisesta ei ole säädetty, 15.2 §:n mukaista kotiuttamista lukuunottamatta; voimassaoleva sääntely ei siten kohtele toimialoja tasapuolisesti.

Vakuutustoimialalle valmiuslain 4 luvun säännösten lisäksi lakisääteisten vakuutusten ja etuuksien muutoksia koskeva lain 56 §:n on merkittävä, mikä on tärkeää huomioida sääntelyn kokonaisuuden ja johdonmukaisuuden näkökulmasta.

Tähän liittyen FA toteaa, että valmistelussa on syytä ottaa huomioon myös viimeaikainen perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö, mm PeVL 7/2020 vp – HE 25/2020 vp, jossa on otettu kantaa poikkeusolojen aikaiseen elinkeinotoiminnan rajoittamiseen, ja jonka mukaan ”Sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta merkitystä on myös sillä, millaisia mahdollisuuksia elinkeinonharjoittajalla on sopeuttaa toimintaansa lainsäädännön muutoksiin. Valiokunta on tältä kannalta tarkastellut esimerkiksi siirtymäaikoja koskevaa sääntelyä (ks. esim. PeVL 18/2013 vp, s. 3/II)” ja ”Ottaen huomioon nyt ehdotetun sääntelyn poikkeuksellisen huomattavat vaikutukset ja vaikutusten äkillisyys perustuslakivaliokunta pitää välttämättömänä, että lailla säädetään sekä 3 a §:n mukaisen kiellon aiheuttamien menetysten kohtuullisesta kompensoimisesta että vaikutuksia lieventävistä järjestelyistä elinkeinonharjoittajille.”

FINANSSIALA RY

Hannu Ijäs